

YTTRANDE

2017-06-21

Dnr 102-2017/1297

Regeringskansliet

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar

Digitalforvaltning.nu, SOU 2017:23

Regeringskansliets dnr Fi2017/01289/DF

Lantmäteriet tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och rekommendationer, men lämnar synpunkter inom ett par områden.

Sammanfattningsvis anser Lantmäteriet att det behövs ett samlat ansvar för digitaliseringen. Utredningens förslag är dock inte tillräckligt för att skapa tydlighet och framdrift i utvecklingen. Det saknas styrmedel i form av gemensamma rättsregler som tydliggör hur digitaliseringen förhåller sig till legalitetsprincipen. De författningar som redogörs för i avsnitt 2.5 syftar inte till att underlätta digitaliseringen eller är alltför snäva i tillämpningsområdet. De författningar som utredningen lämnar ändringsförslag kring utgör enbart fragment av vad som behöver styras genom rättsregler. Avsaknaden av gemensamma rättsregler försvårar regeringens målstyrning och myndigheters rättstillämpning vid digitaliseringsutvecklingen. Detta kommer också att försvåra uppdraget med det gemensamma ansvaret för den myndighet som tilldelas detta. Utredningens förslag behöver understödjas av sådana regler för att skapa tydlighet och framdrift i digitaliseringen.

Den digitala utvecklingen går bara snabbare och snabbare. Utredningens förslag är till stor del baserat på dagens situation och behov. Lantmäteriet anser att det är viktigt att de beslut som fattas också tar i beaktande att det kommer att krävas snabba anpassningar till ny utveckling i framtiden.

Avsnitt 4.1, Sverige har halkat efter

Lantmäteriet delar utredningens bedömning om otydlig styrning men vill därutöver lägga till att de styrmedel som står till buds för att styra digitaliseringen är fragmenterade och att det saknas övergripande styrmedel i form av gemensamma rättsregler. Detta ger försämrade förutsättningar för regeringen att åstadkomma en tydlig målstyrning. Enligt Lantmäteriet saknas det ramlagstiftning med syfte att åstadkomma en "god digital struktur" (jämför exempelvis med befintliga regler om "god offentlighetsstruktur" inom Riksarkivets verksamhetsområde). Samspelet mellan legalitetsprincipen och målstyrning för ökad digitalisering behöver uppmärksammas mer i analysen av varför Sverige har halkat efter. Lantmäteriets uppfattning är att lagstiftaren har en viktig roll i att påskynda digitaliseringen. Ökad digital kompetens inte minst hos lagstiftaren är en viktig framgångsfaktor för att Sverige ska kunna ta en ledande position inom området.

Avsnitt 4.4, Förvaltningspolitik för en nationell digital infrastruktur

Avsnitt 4.4.1, Behovet av tydliga och styrande mål

Lantmäteriet tillstyrker utredningens förslag att regeringen ska lägga fast tydliga och mätbara mål för digitaliseringen inom staten. Digital förvaltning är en ständig utveckling. De tidpunkter som fastställs för målen bör enligt Lantmäteriet ses som milstolpar för ökad mognadsgrad avseende digitalisering.

Lantmäteriet anser dock att tydliga och mätbara mål också behöver understödjas av gemensamma rättsregler kring digitalisering, bland annat kring grunddata. Myndigheter behöver tydliga rättskällor för sin rättstillämpning vid digitaliseringsarbetet. Det är inte tillräckligt att reglera enstaka komponenter i den digitala infrastrukturen, utan det behövs ett övergripande ramverk som gör att digitalisering blir en naturlig del av gällande rätt.

I fråga om grunddata bör regeringen prioritera att befintlig fastighetsregisterlagstiftning ses över utifrån ett digitaliseringsperspektiv. Sådana ansvarsområden är idag en del av det statliga åtagandet och utgör en grundläggande förutsättning för att standardisera information, minska dubbelarbete och säkerställa återanvändning av grundläggande uppgifter. Behovet är tvärasektoriellt. Lagstiftningen inom detta område är kraftigt föråldrad och hämmar ovan nämnda effekter.

*Avsnitt 4.4.2, Statens åtaganden i den nationella infrastrukturen, samt
Avsnitt 4.5.4 Stöd till myndigheter*

Lantmäteriet tillstyrker utredningens förslag att det ska finnas ett samlat myndighetsansvar för förvaltning av nationella digitala tjänster och vilka komponenter som ska anses vara statliga uppgifter.

Lantmäteriet anser att försörjning med grunddata är en del av den nationella digitala infrastrukturen. Geodata är ett exempel på grunddata. Detta är redan idag ett reglerat område inom det statliga åtagandet och framgår av Lantmäteriets myndighetsinstruktion. Lantmäteriet anser att det samlade ansvaret enligt utredningens förslag skulle utgöra ett bra komplement till sådana redan befintliga författningsreglerade ansvarsområden, och underlätta dessa. Det är dock viktigt att det framgår tydligt hur andra myndigheter påverkas och hur de ska förhålla sig till den styrande roll som det samlade ansvaret kommer att innebära.

Det är idag svårt att överblicka vilka typer av ansvar som finns i den digitala infrastrukturen. Det finns inte heller några gemensamma regler som definierar vad de olika typerna av ansvar innebär för digitaliseringen. Detta försvårar samverkan och medför att digitaliseringen tar längre tid. Lantmäteriet anser att det behövs nya rättsregler som klargör ansvarsfrågor mellan myndigheter inom digitaliseringen. Detta bör ligga i arbetet med att klargöra det statliga åtagandet.

Avsnitt 4.5, Behovet av ett samlat ansvar

Avsnitt 4.5.3, Analys, uppföljning och stabsstöd

Lantmäteriet ställer sig i huvudsak bakom förslaget till vad som ska ligga i uppdraget för det samlade ansvaret. Enligt Lantmäteriet räcker dock detta inte för att öka takten i digitaliseringen av det offentliga Sverige. I uppdraget bör också ingå uppgifter som handlar om att driva på och skapa utvecklings- och innovationskraft. I uppdraget bör dessutom ligga att skapa framdrift avseende hur den faktiska utvecklingen ska drivas och finansieras.

Lantmäteriet anser att det bör analyseras ytterligare om det finns operativa uppgifter som rör digitalisering inom regeringskansliet, exempelvis inom enheten Digital Förvaltning på Finansdepartementet, och om dessa bör överföras till det samlade ansvaret.

Avsnitt 4.5.5, Digitalisering, personlig integritet och informationssäkerhet

Lantmäteriet instämmer i vikten av att beakta integritets- och säkerhetsskyddet i ett tidigt skede men anser att detta kräver förtydligande av berörda myndigheters uppdrag. Myndigheter som idag enbart har en tillsynsroll inom området bör också ha en stödjande roll vid myndigheters digitaliseringsarbete. I praktiken innebär det exempelvis att myndigheters dataskyddsombud ska kunna få stöd i sitt arbete med risk- och konsekvensanalyser och annat stöd till olika utvecklingsprojekt. Den stödjande myndigheten ska kunna ge detta stöd oaktat att myndigheten också ansvarar för tillsyn inom området.

Avsnitt 4.5.9, Råd för digitaliseringsamverkan

Lantmäteriet avstyrker utredningens förslag att inrätta ett råd, men menar att ett råd ändå kan inrättas om den myndighet som får uppdraget finner det lämpligt och nödvändigt. Behovet av samverkan om digitalisering kan inte tillgodoses enbart genom ett samlat ansvar hos en myndighet och ett råd, utan att det kommer fortsatt att finnas behov av nätverk och samverkanskonstellationer på olika nivåer inte minst för att stimulera kompetensutvecklingen inom digitaliseringsområdet.

Lantmäteriet vill också peka på att även andra intressenter än myndigheter bör ges utrymme att bidra till utvecklingen.

Enligt Lantmäteriet ställer digitaliseringen allt högre krav på att samverkan ska kunna vara självorganiserad, skalbar och hållbar. Självorganiserad samverkan handlar bland annat om den digitala kontakten med myndigheten. Denna anpassas i allt högre grad utifrån vad som är enklast för medborgaren snarare än på förhand styrda kanaler som förutsätter att medborgaren måste hitta kanalen. Det så kallade "sakernas internet" (Internet of things) är en pådrivande komponent för hur kundkontakten kommer att utformas i framtiden. Skalbarhet handlar om anpassning av IT-system där utbudet av smarta lösningar kräver hög teknisk omställningsförmåga, där erfarenheter från exempelvis så kallade molnlösningar behöver tas tillvara. Hållbarhet handlar om att fundamentet för samverkan bygger på olika affärsekosystem där processer utförs mer och mer på ett distribuerat sätt mellan många olika aktörer.

Lantmäteriet förutsätter att det samlade ansvaret ges möjlighet att stödja samverkan mot bakgrund av hur digitaliseringsutvecklingen ter sig i sin helhet, och inte bara avgränsat till den offentliga sektorn. För detta krävs att fler aktörer än myndigheter erbjuds att bidra.

Lantmäteriet arbetar aktivt i samverkan med andra myndigheter och aktörer för uppbygganden av en välfungerande infrastruktur för geodata. Detta arbete bedrivs inom ramen för den Nationella Geodatastrategin och utgår ifrån ett antal prioriterade områden såsom innovation och tillväxt, digitalisering av offentlig förvaltning, effektivare samhällsbyggnadsprocess, klimatanpassning och miljö, samt försvar, samhällsskydd och beredskap. Lantmäteriet ser gärna att den digitaliseringssamverkan som utvecklas under det gemensamma ansvaret leder till en gemensam nationell färdplan och att Geodatastrategin blir en del av denna färdplan.

Avsnitt 4.5.10, Ansvarig myndighet - huvudalternativ

Lantmäteriet tillstyrker att Ekonomistyrningsverket tilldelas uppdraget om ett samlat ansvar men har inte några särskilda synpunkter på om uppdraget tilldelas någon annan myndighet. Lantmäteriet ser dock att det på sikt bör finnas en fristående myndighet med ansvar för hela samhällets digitalisering.

Avsnitt 6.1 Regeringen och myndigheterna behöver gå före

Avsnitt 6.1.4, Från gemensam infrastruktur till nationell digital tjänst

Lantmäteriet delar utredningens uppfattning att offentlig post ska vara digital inom ett par år och att Mina meddelanden bör utvecklas till att bli en nationell digital tjänst. Nuvarande funktionalitet i Mina meddelanden behöver dock utvecklas för att detta ska lyckas. Det finns bland annat behov av dubbelriktad kommunikation i samband med myndigheters elektroniska servicetjänster. Ur Lantmäteriets perspektiv finns också ett stort behov att tjänsten klarar av att skicka stora filer som till exempel handlingar som innehåller kartor och bilder.

Lantmäteriet delar utredningens uppfattning i övrigt men vill uppmärksamma att bedömningarna är utformade utifrån dagens situation och därmed utifrån ett kortsiktigt perspektiv. Lantmäteriet saknar resonemang kring hur behovet av elektronisk kommunikation behöver styras på lång sikt. Ur ett digitaliseringsperspektiv är Mina meddelanden redan en föråldrad tjänst.

Avsnitt 6.1.5 Myndighetspost, information eller spam

Utredningen föreslår att Skatteverket tar fram riktlinjer angående vilken typ av meddelanden som myndigheter bör skicka genom Mina meddelanden. Lantmäteriet bedömer att detta bör i stället framgå av villkoren för anslutning till Mina meddelanden.

Avsnitt 7.1 Förslaget om en myndighet med samlat ansvar

Utredningen föreslår att tillkommande anslagsmedel till den mottagande myndigheten ska finansieras genom omfördelning av vissa anslagsmedel. Lantmäteriet avstyrker detta. Lantmäteriets ståndpunkt är att finansiering av det samlade ansvaret ska ske via medel från den centrala statsbudgeten.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Bengt Kjellson. I ärendet slutliga handläggning har deltagit biträdande generaldirektören Anders Lundquist, utvecklingsdirektören Anna Eriksson, divisionschefen Anders Sandin, chefsjuristen Tomas Öhrn samt juristen Malgorzata Drewniak, den sistnämnda föredragande.

Bengt Kjellson

Malgorzata Drewniak